

RAWPIXEL

Läroplanen och människosynen

Många av dina lärarkollegor runt om i landet försöker hitta pedagogiska knep för att få sina elever att förstå att människans sanna natur är att hon är ett utvecklat djur. Som kristen och bibeltroende lärare är det inte ditt uppdrag. Tja, kanske om man ser till Läroplanens intention så som den står formulerad i kommentarmaterialet i biologiämnet. Men de står tämligen långt ner i styrdokumentet och är därför i realiteten underordnade vad som står tidigare och högre upp i dokumentet. Det är faktiskt så det fungerar, rent juridiskt.

LÄROPLANENS INLEDANDE AVSNITT MED RUBRIKEN "GRUNDLÄGGANDE VÄRDEN" LYDER SÅ HÄR:

"Skolväsendet vilar på demokratins grund. Skollagen (2010:800) slår fast att utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Var och en som verkar inom skolan ska också främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö.

Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor är de värden som skolan ska gestalta och förmedla. I överensstämmelse med den etik som förvaltats av kristen tradition och västerländsk humanism sker detta genom individens fostran till rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande. Undervisningen i skolan ska vara icke-konfessionell.

Skolan ska gestalta och förmedla de värden och rättigheter som uttrycks i Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Utbildningen ska utgå från vad som bedöms vara barnets bästa och eleverna ska få kännedom om sina rättigheter.

Skolans uppgift är att låta varje enskild elev finna sin unika egenart och därigenom kunna delta i samhällslivet genom att ge sitt bästa i ansvarig frihet."¹

Det faktum att den här citerade texten är överordnad vissa andra läroplanstexter innebär förstås inte att man kan strunta i vad som står i kurs- och ämnesplaner eller betygskriterier. Men låt oss undvika att förlora oss i detaljer och i stället se till helhetsperspektivet och andemeningen i dokumenten.

Noterade du hur lite i den här läroplanstexten som får oss att associera till djur? Tvärt om nämns ett dussintal begrepp som är som hämtade direkt ur en biblisk världsbild och människosyn. Det är bibliska värderingar och en människosyn präglad av generositet, ansvarstagande och solidaritet som långt bättre harmonierar med människan som Guds avbild med uppdraget att förvalta jorden än med darwinismens konkurrenstänkande och krassa kamp för egen fortlevnad. Det till och med sägs uttryckligen att undervisningen ska präglas av kristen etik; denna likställs med den etik som "förvaltats ... av västerländsk humanism", vilket är helt naturligt eftersom humanismens frukter (värderingar) historiskt sett är plockade direkt från kristendomens grenar.

ATT DISKUTERA MED ELEVERNA

Det kan alltså inte råda någon tvekan om att Läroplanens andemening är att uppdraget att övertyga eleverna om människans höga och ansvarsfulla ställning är helt överordnad formuleringar som pekar mot människan som ett evolverat djur. Men hur kan du då göra rent konkret? Här är några frågeställningar som du kan utgå från när du formulerar diskussionsfrågor för dina elever:

1. Låt eleverna fundera över varför det är så stor skillnad mellan djurs och människors kreativitet. Vad beror det på? Är det bara hjärnans storlek (nej, blåvalens är åtminstone fem gånger så stor som människans, och även en gorillahannes hjärna kan ibland vara större än en människas som är mycket intelligentare). Ha som mål att visa att det mesta av djurens "produkter" (spindelnät, fågelbon etc) är ett resultat av förmågor som är "förprogrammerade" i DNA, att jämföra

med människans fria kreativitet (d v s skapa allt från månra- keter till datorer och wienerbröd).

2. Vad menar vi egentligen när vi säger att någon "beter sig som ett djur"? Vi syftar inte på att både vi och vår hund kan känna smärta, välbehag, visa glädje, vrede, skam och empati. Vi vet hur det bör vara (vi bör bete oss mänskligt), men likväl betar vi oss ofta helt annorlunda (som djur, det vill säga omänskligt). Det visar att vi har en intuitiv insikt om att vi är någonting annat och högre än djur.

3. Hur hade samhället påverkats om vi människor helt skulle acceptera djurs "etik" eller frånvaro av etik som någonting acceptabelt och normalt (djur som äter upp sina ungar eller makar, helt sakna gränser för sin sexualitet etc). Diskutera det faktum att människor faktiskt ibland väljer att leva så på olika områden. Är det bra eller dåligt? Får man ha någon åsikt? Vilka konsekvenser kan det leda till? Bör det finnas lagar som reglerar? Varför? Varför inte?

Det råder ingen tvekan om att den här typen av resonemang kommer att engagera eleverna. Troligen kommer ni inte att nå konsensus, men det är inte heller det som är poängen. Det viktiga är att eleverna får reflektera över vad det är att vara människa och att det är mindre lyckat att oreflekterat svälja idén att vi är djur. Det kanske inte alltid kommer att bli helt oproblematiske diskussioner i klassrummet, men sådana är du ju professionell nog att hantera, eller hur?!

/Redaktionen

NOT

1. <https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr22-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet> (kortare: [krymp.nu/2XU](https://www.krymp.nu/2XU))